

Lang saksbehandlingstid i Skatteklagenemnda

Skatteklagenemnda fungerer godt som et uavhengig klageorgan, men saksbehandlingstiden er uakseptabel lang.

Rådgiver skatt
Børge Busvold
Revisorforeningen

Skatteklagenemnda ble opprettet i 2016 som et uavhengig klageorgan for skatt og merverdiavgift. Skatteklagenemnda er helt uavhengig av skattekontorene og er bemannet med et eget sekretariat i Stavanger. Nemnda behandler alle klagesaker utenom saker knyttet til petroleum, herunder også klager på bindende forhåndsuttalelser.

Nemnda består av leder, nestleder og 51 ordinære medlemmer. For å bli medlem av nemnda kreves det at man har utdanning og yrkeserfaring som jurist, økonom eller statsautorisert revisor.

Skatteklagenemnda arbeider i avdelinger på tre personer. I visse saker går klagen videre til behandling i stor avdeling der fem personer deltar, inkludert nemndas leder og nestleder. Leder av Skatteklagenemnda kan også beslutte at saker skal gå direkte til behandling i stor avdeling.

Det nytter å klage

Da Skatteklagenemnda ble opprettet, var det et viktig poeng at den skulle være uavhengig av skattekontorene, Skattedirektoratet og Finansdepartementet. Saken skal ses på med helt nye øyne. Det er lovfestet at sekretariatet ikke kan instrueres i faglige spørsmål.

Statistikken viser at den som klager er sikret en helt ny behandling. Tall fra 2021 viser at skattyter fikk helt eller delvis medhold i 28 % av sakene. I stor

avdeling fikk skattyter helt eller delvis medhold i 39 % av sakene. Tall fra 2022 viser at skattyter fikk medhold i 19,5 % av sakene, men her kjenner vi ikke fordelingen mellom alminnelig og stor alminnelig avdeling. For klager på bindende forhåndsuttalelser får skattyter helt eller delvis medhold i 16 % av sakene.

Andelen saker der skattyter har fått helt eller delvis medhold, har altså gått noe ned.

I tillegg blir svært mange klager tatt til følge av skattekontoret før de blir sendt til Skatteklagenemnda. Før en klage blir sendt til nemnda skal nemlig skattekontoret foreta en gjennomgang av saken bl.a. for å vurdere om den bør omgjøres av skattekontoret til gunst for skattyter.

For lang saksbehandlingstid

Både Sivilombudet og Riksrevisjonen har kritisert saksbehandlingstiden hos Skatteklagenemnda. Riksrevisjonen påpeker at den lange saksbehandlingstiden har flere uheldige konsekvenser, både for den enkelte skattepliktige og for staten.

Ved utgangen av 2022 var det totalt 1649 ubehandlede saker. Av disse var 972 eldre enn ett år, en andel på 58,9 prosent. Antallet restanser har hatt en svakt fallende trend de senere årene, men nedgangen ser dessverre ut til å ha stoppet opp. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid høsten 2022 var 22 måneder.

Kompliserte saker, bl.a. saker om internprising, kan ligge svært lenge.

Det er iverksatt flere tiltak for å få ned saksbehandlingstiden, uten at det fore-

løpig har gitt gode nok resultater. Av tiltak som er iverksatt, kan nevnes:

- Saker som gjelder skattebeløp under 25 000 kroner behandles av Skattedirektoratet.
- Enkelte saksområder som tidligere ble behandlet av skatteklagenemnda, behandles nå av skattekontoret.
- Saker avgjøres med alminnelig flertall i alminnelig avdeling. Tidligere ble saker der det var dissens i alminnelig avdeling overført til stor avdeling.
- Eget «hurtigløp» for enkle saker som kun gjelder tilleggsskatt (se nedenfor) og enkle saker som forventes å ta kort tid å ferdigbehandle.
- Mer gjenbruk av skattekontorets vedtak der sekretariatet er enig i skattekontorets opprinnelige vedtak.
- Reduksjon av tiden saken ligger på skattekontoret før den oversendes skatteklagenemnda, bl.a. ved at skattekontorets redegjørelse til skatteklagenemnda gjøres kortere.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)

Tilleggsskatt regnes som straff etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), noe som bl.a. innebærer at skattyter har krav på endelig avgjørelse innen rimelig tid. Ved brudd på kravet til rimelig tid skal det gis et effektivt rettsmiddel. I dag oppfylles dette kravet ved at tilleggsskatten oppheves eller settes ned.

Skatteklagenemnda har ved utregningen av slik kompensasjon, tatt utgangspunkt i den satsen som ville blitt ilagt og redusert satsen forholdsmessig etter hvor lenge saken har ligget ubehandlet

Tall fra 2022 viser at skattyter fikk medhold i 19,5 % av sakene som Skatteklagenemnda behandlet.

uten grunn. Gjelder det store beløp, kan en slik reduksjon av satsen for tilleggs-skatt utgjøre svært store beløp i kroner, opptil flere millioner kroner.

Finansdepartementet sendte i oktober 2022 på høring et forslag om å erstatte dagens praksis med en fast sats på halvannet rettsgebyr, dvs. 1864 kroner, pr. påbegynte måned fra varsel om tilleggs-skatt er sendt, til saken er avgjort. Dette utgjør 22 368 kroner pr. år, uavhengig av tilleggs-skattens størrelse. Departementet mener dette er mer i tråd med det den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har lagt til grunn i sin praksis.

I motsetning til i dagens system, vil den nye ordningen også medføre at det blir gitt kompensasjon i saker hvor det har tatt urimelig lang tid før sak om tilleggs-skatt eller overtreddesgebyr frafaller eller blir henlagt. Det vil være en øvre grense for kompensasjon i slike tilfeller på 120 rettsgebyr.

Revisorforeningen og de fleste andre høringsinstanser var negative til forslaget. Revisorforeningen mente det egent-

lige problemet er den lange saksbehandlingstiden i Skatteklagenemnda og ikke størrelsen på kompensasjonen. Revisorforeningen mente derfor at dagens ordning med redusert eller bortfall av tilleggs-skatt bør beholdes som et pressmiddel overfor myndighetene for å gjennomføre endringer i regelverk og ressursituasjon for Skatteklagenemnda slik at de fleste saker faktisk blir fattet innen rimelig tid.

Finansdepartementet har likevel valgt å fremme forslag til lovendring i tråd med høringsforslaget, jf. Prop. 14 L (2023–2024) som ble fremlagt 10. november 2023. Mer detaljerte regler om utmåling av kompensasjonen og overgangsregler skal tas inn i skatteforvaltningsforskriften.

Frist for endring av klagenemndsvedtak

Fristen for å ta saker opp til endring er fem år etter utløpet av skattleggingsperioden (inntektsåret for skatt). På bakgrunn av den lange saksbehandlingstiden i skatteklagenemnda, har Sivilom-

budet uttalt at det må utredes en mulig endring av fristregelen for endring av uriktige vedtak fra Skatteklagenemnda. Når saken er ferdigbehandlet av nemnda, kan nemlig endringsfristen ha gått ut. Dagens fristregler kan altså gi svært uheldige konsekvenser.

Dette kan få betydning i ganske mange saker. En undersøkelse Skatteetaten har utført per 17. januar 2023, viser at det var 958 saker til behandling som inkluderer ett eller flere inntektsår hvor femårsfristen er utløpt (inntektsåret 2017 eller tidligere). Dette utgjør 59 prosent av den totale ubehandlede saksmengden.

Departementet har derfor i Prop. 14 L (2023–2024) foreslått en lovendring som innebærer at dagens endringsfrist på fem år etter utgangen av skattleggingsperioden, suppleres med en ytterligere frist på seks måneder etter at vedtaket er sendt den skattepliktige. Fristen på seks måneder tilsvare fristen for å gå til søksmål. For å avbryte fristen er det tilstrekkelig at den skattepliktige har sendt inn en anmodning om endring til skattemyndighetene.